

2. Ігнатенко М.Г., Малєєв В.О., Богадьорова Л.М. Проблеми особистих селянських господарств Херсонської області на сучасному етапі // Таврійський науковий вісник. Зб. наук. праць. – Херсон: Айлант, 2005. – Вип.40. – С. 217-223
3. Мармуль Л.А. и др. Изучение личного подсобного хозяйства. - Черновцы, 1987. - 13 с.

Козловець А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАТЕВИХ СТРУКТУР УКРАЇНЦІВ ТА НАЙБІЛЬШИХ ЕТНІЧНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Географічне положення України, яка знаходиться на перехресті шляхів із Європи до Азії і з Півночі на Південь, сусідство з багатьма країнами й складний історичний розвиток держави, що її територія у минулому входила до складу багатьох країн, сприяє тому, що етнічна структура населення держави є досить різноманітною. Стосується це й Херсонської області, населення якої має досить строкату етнічну структуру. Події останніх двох десятиліть значно вплинули на етнічний склад як України загалом, так і Херсонщини зокрема. На території останньої такі етноси, як турки, татари й вірмени значно збільшили свою кількість (зокрема турки в сотні разів), а росіян та білорусів поступово стає менше. Етноси мають свій менталітет, свої традиції, свої особливості побуту й сімейного життя, і дія цих особливостей накладає свій відчутний відбиток на такий процес, як природний рух населення [5]. Останній же пов'язаний з таким досить важливим і для економіки, і для соціального розвитку показником, як стан статевої структури етносів.

Аналіз досліджень та публікацій.

Дослідженням особливостей природного руху населення серед різних етносів займалося досить мало науковців, але праці таких вчених, як Джаман В.О., Яворська В. В., та інших свідчать про те, що національний склад населення території має вплив на особливості природного руху населення даної території й на всі показники й процеси, з ним пов'язані [1, 2, 3, 7].

Постановка мети і завдань дослідження.

Основна мета даного дослідження – виявити відмінності між статевими структурами представників різних етносів, що проживають на території Херсонської області. При проведенні дослідження постали такі завдання:

- проаналізувати статистичні дані щодо статевих структур найбільших етносів, що проживають на території області;
- знайти і охарактеризувати відмінності між статевими структурами різних етносів;
- виявити відмінності між статевими структурами народів міської й сільської місцевостей.
- спробувати пояснити наявність виявлених відмінностей у статевій структурі етносів.

Ця тематика відповідає загальній тематиці досліджень проблем народонаселення та регіональної політики.

Виклад основного матеріалу.

Аналіз перепису населення 2001 року [6] дозволив встановити суттєві відмінності у статевій структурі етносів, що проживають на території області. Найбільш чисельними серед населення Херсонщини є українці, росіяни, білоруси, татари, вірмени, молдавани, турки. Використовувались показники часток чоловіків у всьому населенні, а також у міській та сільській місцевостях, так як дані показники суттєво різняться між собою та від середніх по кожній етнічній групі.

Серед найбільших етносів області лише в двох чоловіків більше, ніж жінок – в вірмен та турок.

Лідерами по частці чоловіків серед всього населення етносу є вірмени. У них даний показник рівний 55,67% (Таблиця 1). Лідирує даний етнос за часткою чоловіків і в населенні сільської місцевості, а серед населення міської місцевості він займає друге місце: серед турків, що проживають в містах, чоловіків відносно більше, ніж у вірмен.

Турки за часткою чоловіків у населенні займають друге місце в області, їх частка тут дорівнює 51,74%. Серед турків, що проживають на селі, чоловіків нараховується 51,25%.

Татари мають майже рівне співвідношення чоловіків та жінок, чоловіків тут всього на 0,02% менше, ніж жінок, отже частки чоловіків і жінок серед всього татарського населення області можна вважати рівними. В містах чоловіків серед татар дещо менше, ніж жінок: 49,12%, а на селі навпаки, більше: 52,40%.

Всі інші найбільші етноси області в усіх розглянутих нами категоріях населення мають переважання жінок над чоловіками.

Після татар найбільшу частку чоловіків серед населення мають молдавани. В них вона коливається від 46,74% в міській місцевості до 46,85% в сільській. Ці значення показника є близькими до середньо обласних.

	Чоловіче населення, %		
	Все	Місто	Село
Українці	46,64	45,84	47,72
Росіяни	45,55	44,66	48,22
Білоруси	42,90	43,37	42,11
Татари	49,99	49,12	52,40
Вірмени	55,67	55,42	55,95
Молдовани	46,81	46,74	46,85
Турки	51,74	55,75	51,25
У всьому населенні області	46,60	45,80	47,90

В українців значення частки чоловіків у всьому населенні, населенні міської й сільської місцевості є найбільш близькими до відповідних середньо обласних показників. Це спричинено тим фактором, що український етнос є найчисельнішим в області, він представляє 82% всього населення області. Серед міського населення чоловіків в українців 45,84%, сільського населення чоловіків дещо більше: 47,72%.

Росіяни мають доволі незбалансовану статеву структуру населення, серед всього населення чоловіків всього 45,55%. Але серед селян

російського етносу чоловіків навіть відносно дещо більше, ніж в українців: 48,22%.

Найбільш незбалансована статевая структура у білорусів. Серед всього населення чоловіків серед них нараховується всього 42,90%. Дещо більше їх в містах: 43,37%; менше в селах: 42,11%.

Отже, найбільше чоловіків нараховується серед таких етносів, як вірмени, турки та татари. Це пов'язано насамперед з тим, що ці три етноси порівняно не так давно значно збільшили свою чисельність на території Херсонської області. Вірмени масово почали приїжджати до України з інших республік колишнього Радянського союзу після його розвалу. Вони приїжджали з Азербайджану, Російської Федерації та інших країн. Те ж стосується й Турків і Татар. Представники останніх двох етносів за останні півтора десятиліття встигли навіть майже повністю заселити окремі села на території області. Тепер в даних населених пунктах вони є домінуючими етносами. Як правило, в місцях прибуття населення частка чоловіків різко зростає [4], саме це й сталося при переселенні представників даних трьох етносів до Херсонщини. Але наразі цей процес не є таким інтенсивним, як раніше, згодом їх статевая структура буде поступово вирівнюватись, частка жінок зростатиме.

Молдавани й українці порівняно давно заселяють територію області, і значних процесів міграцій для даних етносів останнім часом не спостерігається. Саме тому їх статеві структури є близькими до статевих структур як населення області, так і населення держави. Але слід обов'язково при цьому враховувати, що частка українців серед населення значно впливає на дані показники.

Для росіян і білорусів останнім часом характерні процеси еміграції та асиміляції. Особливо це характерно для білорусів, яких на території області порівняно з іншими багато чисельними етносами проживає не багато. Дані процеси віддзеркалюються на статевій структурі даних етносів – жінки серед них переважають.

Висновки.

В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- статеві структури різних етносів Херсонської області значно різняться між собою, між статевими структурами міського й сільського населення в межах одного етносу теж існує відчутна різниця;
- серед найбільш чисельних етносів Херсонщини найбільші частки чоловіків мають вірменське, турецьке й татарське населення, найменші – російське й білоруське;
- для білоруського й російського етносів на території Херсонської області характерне збільшення частки жінок серед населення;
- для українців та молдаван характерна відносно стабільна статевая структура населення;
- для українців, росіян і татар характерною є більша частка чоловіків у сільському населенні, ніж у міському;
- для білорусів характерна більша частка чоловічого населення в міській місцевості у порівнянні з сільською.
- для вірмен і молдаван характерними є приблизно рівні частки чоловіків серед населення міської і сільської місцевості;
- на стан статевої структури найбільших етносів Херсонської

області значний вплив мають процеси міграцій.

Література:

1. Джаман В., Костащук І. Особливості природного руху населення різних національних груп (на прикладі Чернівецької області). / Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирський, 2005. – С. 298-302.
2. Джаман В. О. Методичні підходи оцінювання впливу природного середовища на особливості регіонального розселення. / Економічна та соціальна географія: Наук. зб. – К., 2002. – Вип. 53. – 304с.
3. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. – Чернівці, Рута, 2003. – 392 с.
4. Статистика населения с основами демографии: Учебник / Г.С. Кильдишев, Л.Л. Козлова, С.П. Ананьева и др. – М.: Финансы и статистика, 1990. – 312 с.
5. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. - Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
6. Херсон 2003. Статистична збірка. – Херсон, 2004. 232с.
7. Яворська В. В. Геодемографічні процеси і геодемографічна ситуація в регіоні Українського Причорномор'я. Автореф. дис...канд. геогр. наук. 11.00.02 / Одеський нац. Ун-т ім. І. І. Мечникова – Одеса, 2003. – 20 с.

Саркісов А. Ю.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МІЖ РІВНЕМ ТРАНСПОРТНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ТА РІВНЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ОБ'ЄКТАМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Транспортне положення завжди відіграло велике значення для розвитку того чи іншого суспільно-географічного об'єкту. Тому в нас виникло питання якими є зв'язки між коефіцієнтом транспортного положення і показниками соціальної інфраструктури адміністративних одиниць Херсонської області.

Для цього ми побудували граф транспортно-географічного положення центрів [рис. 1]. На графі відображено взаємне положення адміністративних одиниць Херсонської області, їх сусідство.

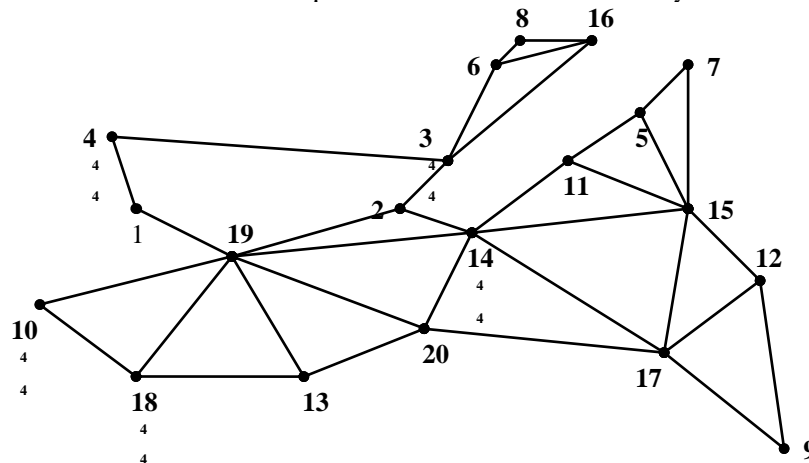

Рис. 1. Граф транспортно-географічного положення центрів адміністративних одиниць Херсонської області.